

1. Historie evropské integrace

Úvod

Proces evropské integrace prošel ve svém průběhu složitým vývojem s řadou stádií. Úsilí o integraci zesílilo po ukončení druhé světové války, kdy poklesl význam evropských mocností ve prospěch dvou mocností světových. Mezi pohnutky k zesílení integračního procesu lze nalézt:

- přání nalézt nové sebevědomí,
- přání zajistit bezpečnost a mír,
- touha po svobodě a mobilitě,
- naděje na hospodářský blahobyt,
- perspektiva společné moci.

Myšlenka evropského sjednocení nebyla nikdy spojena s jednou politickou koncepcí nebo jedním integračním modelem. Vlivem měnícího se politického a ekonomického prostředí a závislosti na změnách priorit jednotlivých evropských zemí se tato přání, touhy a naděje v jednotlivých etapách vývoje dařilo realizovat v různé míře. Integrační proces probíhá bez pevné vazby na nějaký - předem daný - konečný model Evropy.

V postupu evropské integrace můžeme zaznamenat několik milníků:

- vznik Evropského hospodářského společenství,
- Jednotný evropský akt,
- Smlouva o Evropské unii,

kteří znamenají vyvrcholení jednotlivých etap vývoje. S jejich podrobnější charakteristikou se seznámíte v následujících částech této lekce.

1.1 Od konce 2. světové války k založení EHS

Úvod

Období let 1945-1951 je ve vývoji evropské integrace etapou, kterou bychom mohli nazvat **integrační východiska formovaná výsledky druhé světové války** a která byla impulsem vymezujícím cíle i metody mezinárodně ekonomické a politické komunikace v Evropě.

Poválečná situace v Evropě:

- Evropa byla válkou ekonomicky zdevastovaná.

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

- Po období **autarkie** (druh hospodářské politiky s cílem vytvořit relativně uzavřený, ekonomicky nezávislý a soběstačný celek) a **protekcionismu** (hospodářská politika chránící vnitřní trh před zahraniční konkurencí, např. uvalením vysokých cel či poskytováním výhod vývozcům) byla evropská ekonomika rozdrobená.
- Vliv Sovětského svazu vytváří základ pro budoucí studenou válku.
- Poražené mocnosti Německo a Itálie jsou mezinárodně izolovány.
- Spojené státy americké iniciují **Marshallův plán**.

Začíná se proto zdůrazňovat potřeba nového uspořádání Evropy v oblasti ekonomické, politické i duchovní.

Významným krokem pro spolupráci v Evropě bylo vytvoření dalších mezinárodních organizací, které sledovaly obecné politické či ekonomické a vojenské cíle. Tyto organizace fungovaly na základě tradičního mezivládního principu a nestaly se skutečným jádrem evropského integračního procesu.

Došlo k založení:

- **Organizace pro evropský hospodářský rozvoj (OEEC),**
- **Západní unie,**
- **Rady Evropy,**
- **Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO).**

Ke zformování **výchozí institucionální struktury evropského integračního procesu** dochází v průběhu 50. let. Tuto etapu můžeme označit jako období mimořádné integrační dynamiky a ekonomického i sociálního rozvoje. Dochází k založení tří společenství:

- **Evropského sdružení uhlí a oceli (ESUO),**
- **Evropského hospodářského společenství (EHS),**
- **Evropského společenství pro atomovou energii (Euratom).**

1.1.1 Vznik Evropského sdružení uhlí a oceli (ESUO)

Prvním krokem západoevropského integračního procesu byl po 2. světové válce tzv. **Schumanův plán**, předložený francouzským ministrem zahraničí. Základem Schumanova plánu byl návrh na sloučení francouzské a západoněmecké produkce uhlí a oceli pod společnou nadnárodní organizaci s vlastními institucemi, která by byla otevřená i dalším zemím a která by plnila funkci kontroly klíčových odvětví poválečného Německa.

Podpis smlouvy o založení ESUO

Tento plán byl završen podpisem zakladatelské dohody o zřízení **Evropského sdružení uhlí a oceli (ESUO) v Paříži 18. 4. 1951** (vstoupila v platnost 23. 7. 1952) mezi Německem, Francií, Belgií, Nizozemím, Lucemburskem a Itálií. Velká Británie svoji účast odmítla, protože pro ni nebyla akceptovatelná nutnost přesunu některých kompetencí na nadnárodní úroveň. ESUO bylo založeno na období 50 let, a protože vzniklo v roce 1952, na konci roku 2002 zaniklo.

Mezi hlavní cíle ESUO patřilo:

- postupně zrušit mezi členskými státy cla a další obchodní omezení na trhu s ocelářskými, hutními výrobky a s uhlím,
- jako další krok nastolit volný trh mezi členskými státy u těchto položek.

Zároveň byl vytvořen základ institucionální struktury a společnými orgány ESUO se staly Vysoký úřad, Rada ministrů, Parlamentní shromáždění a Soudní dvůr.

1.1.2 Vznik EHS a Euratom

Myšlenky na další prohloubení evropské integrace pokračovaly v oblasti hospodářské. Na messinské konferenci v roce 1955 byl iniciován projekt na vytvoření společného trhu a na rozvoj jaderné energetiky.

Podpis Římských smluv

Na základě tzv. **Spaakovy zprávy** (projekt vypracovaný pod vedením belgického ministra zahraničí **Spaaka s cílem vypracovat podrobný plán ekonomické integrace, včetně kontroly jaderného průmyslu**) podepsaly v roce 1957 (platnost smluv od roku 1958) země "šestky" v Římě smlouvu o **Evropském hospodářském společenství (EHS) a Evropském společenství pro atomovou energii (Euratom)**. Instituce těchto společenství byly vytvářeny podle vzoru ESUO, pouze namísto Vysokého úřadu byla jako výkonný orgán zřízena Komise.

Cíle EHS

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

EHS mělo komplexní cíle v ekonomické oblasti. Předpokládalo vytvoření společného trhu s volným pohybem výrobních faktorů (tzv. "čtyři svobody") (volný pohyb zboží, služeb, pracovních sil a kapitálu) během období 12 - 15 let, což představovalo:

- postupné vytvoření **celní unie** (stupeň ekonomické integrace, jehož základem je odstranění všech cel a množstevních omezení ve vzájemném obchodě a vytvoření společného celního sazebníku uplatňovaného vůči třetím zemím),
- uplatňování pravidel **obchodní politiky** (Lekce 6),
- zahrnutí problematiky **zemědělské a dopravní politiky** (Lekce 6),
- oblast **hospodářské soutěže**.

Celní unie pro průmyslový sektor bylo s předstihem dosaženo v roce 1968 a k odbourání cel u zemědělských produktů došlo o 2 roky později. Vytváření společné zemědělské politiky a nahrazování dosavadních národních úprav trhu bylo zpočátku velice obtížné. První pravidla pro společnou zemědělskou politiku a tržní řády byla dohodnuta v roce 1962.

Cíle Euratom

Jednalo se o spolupráci při mírovém využívání jaderné energie a o oblast jaderné bezpečnosti. Šlo také o podporu výzkumu a šíření technických poznatků v této oblasti, o stanovení bezpečnostních norem, podporu investic, vytváření společných podniků pro rozvoj jaderného průmyslu, společnou zásobovací politiku s jaderným materiálem a vytvoření společného jaderného trhu.

1.1.3 Vznik Evropského sdružení volného obchodu (ESVO)

Postavení **Velké Británie** vůči západoevropskému integračnímu procesu bylo ovlivněno několika skutečnostmi. Velká Británie měla zájem na konsolidaci vztahů s někdejší Britským společenstvím národů, jehož členové byli dostatečnou zásobárnou levných surovin a potravin. Na straně druhé disponovala Velká Británie specifickými vztahy s USA, nevěřila příliš v úspěch západoevropské integrace a nesouhlasila s přesunem určitých pravomocí na nadstátní instituce.

V roce **1959** (s platností od roku 1960) pak Velká Británie založila spolu s Rakouskem, Dánskem, Norskem, Portugalskem, Švédskem a Švýcarskem konkurenční seskupení vůči Evropskému společenství (ES) - **Evropské sdružení volného obchodu (ESVO)**. Koncepce **zóny volného obchodu** (stupeň ekonomické integrace, který znamená odstranění cel a omezení ve vzájemném obchodě, avšak v rámci vztahů se třetími zeměmi používají země své vlastní nástroje obchodní politiky a svůj vlastní celní sazebník) v oblasti zboží nebyla spojena s rozhodováním nadstátních institucí a neobsahovala žádné další cíle. Velká Británie však po prvních úspěších Evropského společenství (ES) zjistila, že pokud si chce udržet významné politické a ekonomické postavení, nemůže zůstat stranou hlavního evropského integračního procesu a už v roce 1961 podala první přihlášku do ES, naráží však na odpor Francie (zejména generála de Gaulla).

1.2 Od založení EHS k Jednotnému evropskému aktu

Úvod

Toto období zahrnuje dvě dekády s odlišnou dynamikou ekonomického vývoje: 60. léta s výrazným ekonomickým růstem a 70. léta charakteristická hlubokou surovinovou a energetickou krizí, na jejímž pozadí se připravovaly podmínky pro zintenzivnění integračních procesů.

V institucionální oblasti a v procesech rozhodování došlo v tomto k řadě významných změn:

- byl dohodnut tzv. Lucemburský kompromis,
- došlo ke sloučení orgánů všech tří společenství,
- uskutečnilo se první rozšíření,
- byla podepsána dohoda o Evropském měnovém systému,
- uskutečnily se první volby do Evropského parlamentu.

1.2.1 Vývoj v 60. letech

Lucemburský kompromis

Šedesátá léta přinesla Evropským společenstvím značnou dynamiku ekonomického růstu a internacionalizace hospodářských procesů, zvýšení obrátu ekonomické výměny mezi zeměmi ES, koncentraci kapitálu, realizaci podnikatelských projektů náročných na vědeckotechnický pokrok, dále zvyšování životní úrovně, rozvinutí společné zemědělské politiky atd.

Na druhé straně se však začínají střetávat i různé koncepce rozvoje integračního procesu:

- jedna s důrazem na **federalizovanou Evropu** a na růst role nadstátních orgánů
- druhá zdůrazňující rozvoj **mezvládní spolupráce** bez posilování role nadstátních orgánů.

Tato druhá linie nakonec v ES převážila a v roce 1966 tzv. **Lucemburský kompromis** umožnil trvalé uplatňování práva veta v otázkách, které dotyčná země považovala pro sebe za životně důležité. I když v dalším vývoji tendence aplikovat **hlasování tzv. kvalifikovanou většinou, tj. rozhodnutí je schváleno, když získá stanovený větší počet hlasů než je prostá (nadpoloviční) většina**, zesílila, princip jednomyslnosti v otázkách, které členské země považují za "životně důležité", nenarušila ani Maastrichtská smlouva.

Slučovací smlouva

Významným institucionálním krokem v tomto období bylo **sloučení orgánů jednotlivých tří společenství** do jediné Komise ES a Rady ministrů ES, které proběhlo na základě tzv. Slučovací smlouvy v roce 1965 (s platností od 1967). Sloučení Shromáždění (později Parlamentu), Soudního dvora a Hospodářského a sociálního výboru bylo provedeno už na základě Římských smluv.

Vztahy s rozvojovými zeměmi

V této etapě byly také navázány **institucionalizované vztahy s řadou rozvojových zemí**, které většinou patřily dříve do koloniálních impérií členských států ES (např. Francie, Belgie, Holandska, později i Velké Británie). Hovoří se v této souvislosti o skupině států z africko-karibsko-pacifické oblasti (ACP).

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

1.2.2 Vývoj v 70. letech

Počátek 70. let přinesl surovinovou a energetickou krizi. Současně se však připravují podmínky pro podstatné inovace integračních mechanismů v Evropském společenství, které následně vyústily v reformování zakladatelských smluv. Toto období je výrazně poznamenáno především vnějšími vlivy, které byly důsledkem vývoje světového hospodářství a mezinárodního měnového systému.

První rozšíření ES

Významnou událostí tohoto období bylo první rozšíření ES. Dohody o přístupu **Velké Británie, Irska, Dánska** a Norska byly podepsány v roce 1972 a vstoupily v platnost 1. 1. 1973, pouze Norové se nakonec v referendu vyslovili proti vstupu do ES. Rozšířením byly sledovány především ekonomické cíle, nejproblematictější otázkou přitom byla společná zemědělská politika.

Evropský měnový systém

Důležitým pozitivním krokem na cestě k užší ekonomické spolupráci a hospodářsko-politické koordinaci byla oblast měnových kurzů členských zemí ES. V roce 1978 byla z iniciativy SRN a Francie podepsána dohoda o **Evropském měnovém systému (EMS)**, který měl stabilizovat směnné kurzy a dát impuls k dalšímu rozvoji vnitřního obchodu (viz Lekce 5).

Volby do Evropského parlamentu

Další událostí, která stojí za zmínku, je uskutečnění prvních všeobecných přímých voleb poslanců Evropského parlamentu realizovaných v roce 1979.

1.3 Od Jednotného evropského aktu ke Smlouvě o EU

Úvod

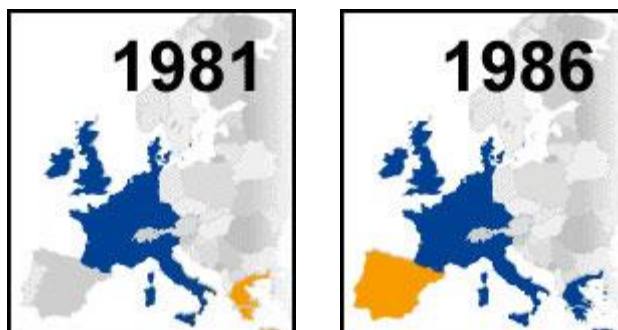
Tato etapa je časově vymezena přibližně rokem 1986, kdy byl schválen **Jednotný evropský akt**, a rokem 1992 - podpisem **Maastrichtské smlouvy**, která upravuje pravidla fungování Evropské unie a doplňuje velmi podstatně původní zakladatelské smlouvy o Evropských společenstvích. Dále byly na základě tzv. Delorovy zprávy dohodnuty principy a časový harmonogram kroků směřující k evropské hospodářské a měnové unii.

Charakteristickým rysem tohoto období je skutečnost, že se ve vývoji ekonomiky začínají projevovat **signály**, které mají pozitivní vliv na oživení celkových integračních aktivit.

Zvláštní pozornost je v této etapě nutné zaměřit dvěma směry: na jižní rozšíření a Jednotný evropský akt.

1.3.1 Jižní rozšíření

Neobyčejně významným integračním krokem bylo završení další vlny rozšíření ES o **Řecko** (realizované již v roce **1981**), **Španělsko a Portugalsko** (v roce **1986**). Hlavním motivem rozšíření přitom byl motiv politický - začlenit tyto 3 státy, které se osvobodily od diktatur 70. let, mezi západoevropské demokracie s moderní tržní ekonomikou a zkonsolidovat tak jejich nedávno nastolené demokratické zřízení. Navíc byly tyto nové země již částečně zapojeny do vojenských struktur Západu (NATO) a jejich přijetím došlo zároveň k významnému teritoriálnímu rozšíření (obrovský trh ES s 324 mil. obyvatel). Na druhé straně existovaly i některé **problémy**, protože jižní rozšíření s sebou přineslo další prohloubení ekonomických rozdílů mezi jednotlivými členskými státy.

1.3.2 Jednotný evropský akt

Mimořádně významnou událostí tohoto období bylo vypracování projektu v **Bílé knize Komise (1985)** a doplnění právního rámce ES **Jednotným evropským aktem (1986/87)**.

Cílem Bílé knihy Komise bylo vytvoření skutečného společného trhu, který by završil předchozí kroky a umožnil na území všech států ES volný pohyb zboží, služeb, kapitálu a osob bez jakýchkoliv omezení.

Projekt tzv. **jednotného vnitřního trhu (JVT)** byl časově rozvržen do několika let a byl směřován k roku 1992 s cílem konečně plně využít rozsáhlého regionálního trhu, disponujícího značnou a stále rostoucí

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

kupní silou obyvatelstva. Rámcové legislativní podmínky pro tento projekt vytvořil Jednotný evropský akt (zejména širším uplatněním většinového hlasování v sektorech, které se JVT týkaly).

Jednotný evropský akt (JEA) byl první velkou reformou zakladatelských smluv ES, především pak Smlouvy o založení EHS.

Jednotný evropský akt

Protože Bílá kniha neřešila sociální dopady JVT, dostala se diskuse o těchto otázkách do popředí a v roce 1989 byla schválena **Sociální charta**.

Na přelomu 80. a 90. let proběhly na evropském kontinentu zásadní společenské změny, které umožnily státům střední a východní Evropy a dalším transformujícím se zemím orientovat svůj politický a hospodářský vývoj na EU, na demokratické systémy a tržní ekonomiku. Rozvojem asocičního mechanismu se pak vytvářely podmínky pro perspektivní začlenění států střední a východní Evropy do EU (Lekce 8 a 9).

1.4 Od Maastrichtské přes Amsterodamskou až po smlouvu z Nice

Úvod

Evropská unie vznikla na základě Smlouvy o EU, která byla podepsána v Maastrichtu a která znamenala významný posun v evropském integračním procesu. Při sledování nejaktuálnějšího vývoje je nutné sledovat dvě základní linie:

- reformy a změny uvnitř Unie, tedy přijetí Amsterodamské smlouvy, materiál Agenda 2000 a podpis Smlouvy z Nice,
- a vedle toho východní rozšíření (Lekce 9),

přičemž tyto dva procesy musíme považovat za vnitřně propojenou komplexní problematiku.

1.4.1 Maastrichtská smlouva

Na počátku 90. let bylo v členských zemích ES přijato rozhodnutí pokročit dále v evropském integračním procesu. Zvýšená poptávka po dalším prohloubení integrace byla ovlivněna zejména významnými politickými změnami v Evropě:

- sjednocením Německa (došlo vlastně o rozšíření EU o NDR),
- změnami v zemích střední a východní Evropy.

Cestu k dalšímu vývoji otevřely 2 mezivládní konference zahájené v Římě na konci roku 1990 (jedna zaměřená na hospodářskou a měnovou unii, druhá na politickou unii). Jejich výsledky byly shrnuty do smluvního komplexu, který byl 7. 2. 1992 podepsán v Maastrichtu a po složitých ratifikacích vstoupila **Smlouva o Evropské unii (Maastrichtská smlouva)** v platnost 1. 11. 1993. Tato smlouva vytvořila strukturu tří pilířů EU.

Maastrichtská smlouva

Smlouva o Evropské unii je složitým souborem několika částí s odlišnou právní povahou. Podstatnými prvky jsou:

- společná ustanovení, která platí pro všechny části Smlouvy (vymezení cílů, jejich struktury, spojitost celkového jednání);

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

- změna a doplnění tří zakladatelských smluv (o EHS, ESUO, Euratom) včetně institucionálních změn. Smlouva o založení EHS byla právně změněna na **Smlouvu o založení Evropského společenství**. Tato změna byla provedena zejména v souvislosti s tím, že jsou do rámce ES začleněny i politiky, které přímo nesouvisí s hospodářskou politikou. Všechna tři společenství - ES, ESUO, Euratom - tvoří tzv. **první "ekonomický pilíř"**, který má nadnárodní charakter;
- zahrnutí společné zahraniční a bezpečnostní politiky - druhý pilíř** - pro upevnění identity EU na mezinárodní scéně. Druhý pilíř má mezivládní charakter a hlavní roli v něm hraje Evropská rada a Rada ES/EU, které rozhodují na základě jednomyslnosti;
- rozvíjení spolupráce v oblasti justice a vnitřních věcí - třetí pilíř**. Také třetí pilíř je postaven na základě mezivládní spolupráce;
- součástí Smlouvy jsou také protokoly (např. Protokol o sociální politice, který však odmítla podepsat Velká Británie).

Pojem EU

Pro správné vymezení vztahu Smlouvy o ES a Smlouvy o EU je třeba zdůraznit, že **Evropská unie je založena na smlouvách o Evropských společenstvích, které jsou doplněny o nové politiky a spolupráci zaváděné touto smlouvou**. Vlastní Unie není nijak smluvně jednoznačně vymezena, uvádí se pouze, že je "novou etapou v procesu stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejbližší k občanovi". EU nemá z právního hlediska právní subjektivitu.

V rámci prvního pilíře byly posíleny kompetence a pravomoci Společenství a dále jejich institucionální struktura zejména zavedením nové spolurozhodovací procedury. Do tohoto "ekonomického pilíře" byl také začleněn program přechodu na hospodářskou a měnovou unii se společnou měnou.

Občanství Unie a zásada subsidiarity

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

Smlouva o EU také zavádí občanství Unie pro posílení ochrany práv a zájmů státních občanů jednotlivých členských států (určité doplnění přinesla Amsterdamská smlouva). Každá osoba, která má státní příslušnost členského státu, je zároveň občanem Unie. Občanství Unie přitom pouze doplňuje státní příslušnost členského státu, nenahrazuje ji. Tento status umožňuje využívat všem občanům členských států Unie zvláštních, **smluvně zakotvených práv**.

Ze Smlouvy také vyplývá, že všechny cíle Unie musí respektovat **zásadu subsidiarity**.

1.4.2 Polovina 90. let

V polovině devadesátých let proběhlo další kolo rozšiřování EU. Na summitu na Korfu v roce 1994 schválila Evropská rada přistoupení Rakouska, Švédska, Finska a Norska. Norové již podruhé svůj vstup do EU odmítli, a tak se EU rozšířila o tři nové členy na 15 členských zemí.

Dále byla vymezena spolupráce mezi ES a státy ESVO, která v rámci tzv. **Evropského hospodářského prostoru (EHP)** umožnila těmto státům participovat na výhodách a závazcích vyplývajících z JVT.

Historie rozšiřování Evropské unie

Rok	Země
1952 + 1958	Francie Německo Belgie Nizozemí Lucembursko Itálie
1973	Velká Británie Irsko Dánsko
1981	Řecko
1986	Španělsko Portugalsko
1995	Rakousko Švédsko Finsko
2004 (podrobněji Lekce 8)	Česká republika Polsko Slovensko Maďarsko Slovinsko Estonsko Lotyšsko Litva Kypř Malta

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

1.4.3 Amsterodamská smlouva

V březnu 1996 byla za předsednictví Itálie zahájena v Turině mezivládní konference, jejímž cílem bylo provést určitou revizi Maastrichtské smlouvy s přihlédnutím ke zkušenostem, které byly získány v období od jejího podpisu. Konference byla ukončena v Amsterdamu v červnu 1997 podpisem Amsterodamské smlouvy, která vstoupila po téměř dva roky trvajícím ratifikačním procesu v platnost 1. 5. 1999. Od tohoto okamžiku se stala nedílnou součástí primárního práva ES. I když zdaleka nebylo dosaženo řešení všech nastolených otázek, přinesla Smlouva několik **nových momentů v integrační spolupráci** a do jisté míry zkonsolidovala tři pilíře, na kterých Evropská unie spočívá.

Podpis Amsterodamské smlouvy

Jednotlivé oddíly Amsterodamské smlouvy řeší následující oblasti:

Amsterodamský chrám

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

1.4.4 Agenda 2000

Zasedání Evropské rady v Madridu (prosinec 1995) vyzvalo Komisi, aby v souladu se svým posláním a v souvislosti s výsledky mezivládní konference připravila komplexní materiál obsahující stěžejní úkoly, které stojí před EU v nadcházejících letech. Tento materiál byl prezidentem Komise Jacquesem Santerem předložen Evropskému parlamentu v červenci 1997 pod názvem **Agenda 2000 - For a Stronger and Wider Union - Za silnější a rozšířenou Unii**. Návrh Agendy 2000 obsahoval jednak deset posudků na uchazeče z transformujících se kandidátských států a dále detailní analýzu dopadů rozšíření na komunitární politiky, včetně jejich zahrnutí do finanční perspektivy EU na období 2000 - 2006. Soubor dokumentů zahrnoval i základní linie posílené předvstupní strategie EU pro kandidátské země na vstup do EU.

Rámcově byla Agenda 2000 schválena na summitu Evropské rady v Berlíně 25. - 26.3. 1999. Byla zde také stanovena **nová finanční perspektiva na sedm roků (2000 - 2006)**, která zároveň počítá s hypotézou existence nových členských států. Dále byly schváleny určité dílčí změny v rámci společné zemědělské politiky a strukturálních operací.

1.4.5 Smlouva z Nice

Evropská rada dosáhla na summitu **Evropské rady v Nice v prosinci 2000** shody o všech projednávaných otázkách a připravila tak půdu pro institucionální změny (lekce 2), které umožnily další rozšíření EU.

Předpokládalo se, že nová mezivládní konference k revizi smluv bude svolána v roce 2004 a kandidátské země, které uzavřou přístupová jednání, budou na tuto konferenci pozvány a ostatní kandidáti na členství v EU budou v pozici pozorovatelů.

V rámci reformy institucí a diskuse o budoucnosti EU se projednávaly zejména následující otázky:

- rozdělení hlasů v Radě ES/EU,
- hlasování kvalifikovanou většinou,
- mandáty v Evropském parlamentu,
- složení budoucí Evropské komise,
- užší spolupráce,
- návrh oblastí pro příští mezivládní konferenci.

Celá **Smlouva z Nice** musela projít ratifikačním procesem ve všech tehdejších členských státech. Teprve po ukončení ratifikačního procesu se tato nová smlouva mohla stát součástí primárního práva ES. Značnou komplikaci **přineslo referendum o Smlouvě z Nice konané v Irsku** v červnu 2001, ve kterém irští občané tuto smlouvu odmítli. Protože Smlouva z Nice představuje právní základ pro rozšíření EU a také pro efektivní fungování orgánů EU, znamenalo toto odmítnutí potenciální problém pro budoucí vývoj Unie a pro proces východního rozšíření. V říjnu 2002 se v Irsku uskutečnilo druhé referendum o Smlouvě z Nice, ve kterém již irští voliči většinou 62,89 % smlouvu podpořili. Od 1. 2. 2003 se tak Smlouva z Nice zařazuje do souboru primárních smluv (podrobnosti ratifikačního procesu v lekci 3).

Tento materiál je chráněn autorskými právy, slouží jen pro účely studia řádného uživatele e-learningového kurzu Minimum o Evropské unii na portálu ISS Úřadu vlády ČR. Žádné jeho části nesmí být kopírovány, publikovány či jakýmkoli způsobem napodobovány či jinak nezákonně šířeny. Uživatel není oprávněn materiál zapůjčovat, vyměňovat nebo jiným nestandardním způsobem toto omezené vlastnictví převádět na jiné osoby.

Ke Smlouvě z Nice byla připojena i **deklarace o budoucnosti Evropské unie**. Reformy z Nice sice připravily institucionální systém EU na přijetí východních států, ale stále zůstala potřeba širší a důkladnější diskuse o budoucím vývoji Unie. Země, které předsedaly EU v roce 2001, společně s Komisí tuto diskusi podporovaly a snažily se do ní zapojit i Evropský parlament, národní parlamenty členských států, politiky, podnikatelskou sféru, akademickou obec i reprezentanty občanské společnosti zemí členských i tehdejších kandidátských států. Debata se rozvinula za švédského předsednictví a úsilí předsednictví Belgie vyvrcholilo na zasedání Evropské rady v prosinci 2001 přijetím tzv. **Laekenské deklarace**, která dala diskusi o budoucnosti EU konkrétní obrysy a na jejímž základě byl zřízen **Konvent**.

Konvent byl svolán jako specifické shromáždění, jehož hlavním cílem bylo navrhnout strukturu institucionální a právní architektury evropské integrace v budoucnosti. EU muselo reagovat na rozšíření o 10 nových členských zemí tak, aby se nenarušila funkčnost rozhodování, aby se v činnosti integrace prohloubila demokratická legitimita přijímaných rozhodnutí, aby se zvýšila transparentnost a aby EU dokázala podnikat efektivní akce jako významný aktér na světové politické scéně.

Konvent se na svém slavnostním zahajovacím zasedání sešel 1. března 2002, kdy jmenoval své prezidium a přijal jednací řád. Během období 15 měsíců se Konvent scházel na plenárních schůzích trvajících 2-3 dny konaných několikrát v měsíci v prostorách Evropského parlamentu v Bruselu. Souběžně s plenárními schůzemi Konventu probíhala diskuse v pracovních skupinách ke specifickým otázkám. Na závěrečné schůzi Konventu dne 20. července 2003 dospěl Konvent ke kompromisnímu **návrhu evropské ústavní smlouvy**.

Návrh **nové evropské ústavy** vypracovaný Konventem byl jako jednotný dokument bez variantních řešení předložen panem Giscardem d'Estaingem Evropské radě na konci řeckého předsednictví v červnu 2003. Předložený text slouží jako základ pro práci Mezivládní konference, ve které zasedají zástupci vlád členských zemí, Evropské komise a Evropského parlamentu.

Na summitu Evropské rady v Bruselu 17. a 18. 6. 2004 bylo nakonec dosaženo všeobecné shody o podobě textu Ústavní smlouvy pro Evropu. Zatímco na konečné podobě textu ústavní smlouvy se evropští lídři nakonec dohodli, otázka, kdo bude předsedou nové Evropské komise (která zahájí svůj mandát 1. 11. 2004), zůstává zatím nezodpovězená.